

AOb zienswijze wetsvoorstel Wet planmatige aanpak onderwijshuisvesting

Voor onderwijspersoneel en leerlingen is een goed onderhouden en veilig schoolgebouw van groot belang. Zij werken en leren hier elke dag. Onderzoeken laten zien dat goede, gezonde en duurzame schoolgebouwen tot betere leerresultaten leiden.

Helaas is de praktijk anders. Leraren, ondersteuners en leerlingen zitten veelal in sterk verouderde, ongezonde en niet duurzame schoolgebouwen die bovendien ongeschikt zijn voor modern onderwijs waaraan iedereen kan deelnemen. Nu de zomer er weer aankomt, betekent dit snikhete lokalen met temperaturen oplopend tot wel 40 graden. Werken in een (snikhete) klas met een slecht binnenklimaat heeft een negatieve invloed op de leerprestaties van kinderen. Ook onderwijspersoneel ervaart klachten, zoals hoofdpijn of concentratieproblemen, door te moeten werken in een slecht binnenklimaat. Uit ruim de helft van de actieve Risico Inventarisatie & Evaluaties (RI&E's) blijkt dat medewerkers last hebben van het binnenklimaat. Veel lokalen voldoen daarmee dan ook niet aan de Arbeidsomstandighedenwet.

Het verbeteren van de onderwijshuisvesting en daarmee ook het binnenklimaat is belangrijk. Eerder heeft de AOb, samen met andere onderwijsorganisaties, in het manifest "Voor goed onderwijs hebben wij goede schoolgebouwen nodig" gepleit voor meer regie vanuit de Rijksoverheid en investeringen in goede, gezonde en duurzame schoolgebouwen. Dit manifest geeft aan dat een structurele jaarlijkse investering vanuit het Rijk van minstens €730 miljoen nodig is voor een integrale en programmatische aanpak van verouderde en slechte schoolgebouwen.¹

Het wetsvoorstel Wet planmatige aanpak onderwijshuisvesting doet een belangrijke aanzet om de samenwerking tussen gemeenten en schoolbesturen bij onderwijshuisvesting te verbeteren. De AOb mist echter de positie van het onderwijspersoneel, alsmede de wettelijke zorgplicht voor een gezond binnenklimaat, in het wetsvoorstel. Ook is de AOb kritisch op het voorstel om exploitatieoverschotten in het primair onderwijs te mogen inzetten voor onderwijshuisvesting.

Schrappen gezond binnenklimaat leerlingen

Het is teleurstellend dat in het voorliggende wetsvoorstel het onderdeel "zorg gezond binnenklimaat leerlingen" is geschrapt. De coronaperiode heeft laten zien dat een gezond binnenklimaat noodzakelijk is. Juist een inspanningsverplichting zou een enorme stimulans zijn om het binnenklimaat op scholen flink te verbeteren. De AOb constateert dat het binnenklimaat op veel scholen nog steeds niet in orde is. Wetgeving, zoals de Arbeidsomstandighedenwet en het Besluit bouwwerken leefomgeving (BBL), die een gezond binnenklimaat zouden moeten realiseren, wordt op dit moment onvoldoende nageleefd.

De AOb pleit er dan ook voor om de inspanningsverplichting voor een gezond binnenklimaat weer onderdeel van de wet te laten zijn.² Daarbovenop roept de AOb het ministerie van OCW ook op om meer urgentie te geven aan een gezond binnenklimaat. Dit kan door te komen tot een nationaal actieplan waarin een snellere verbetering van het binnenklimaat in scholen wordt bevorderd en waarbij installateurs en aannemers met voorrang beschikbaar zijn. Aanvullend is meer handhaving door de Arbeidsinspectie om ongezonde arbeidsplekken aan te pakken nodig, want we zien dat dit nu veel te weinig gebeurt in het onderwijs.

¹ [Manifest Goede Schoolgebouwen \(17 november 2022\)](#)

² Wet op het primair onderwijs artikel 4d, Wet voortgezet onderwijs 2020 artikel 3.41a, Wet op de expertisecentra artikel 5c:

1. Het bevoegd gezag draagt zorg voor een gezond binnenklimaat voor leerlingen op school, waarbij het bevoegd gezag in ieder geval beleid met betrekking tot een gezond binnenklimaat voor leerlingen vaststelt en uitvoert.
2. Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur kunnen nadere regels worden gesteld over hetgeen wordt verstaan onder gezond binnenklimaat.

Integraal huisvestingsplan, meerjarenonderhoudsplan en renovatie

De AOb kan zich vinden in het verplichten van gemeenten en schoolbesturen om een integraal huisvestingsplan (IHP) en een meerjarenonderhoudsplan (MJOP) vast te stellen. Ook verduidelijking bij de verantwoordelijkheid bij renovatie is gewenst. Voor de AOb is het van belang dat schoolgebouwen voldoen aan de Arbeidsomstandighedenwet hetgeen een goede en veilige werkplek biedt voor onderwijspersoneel.

De AOb constateert echter dat er geen rol voor het onderwijspersoneel in dit wetsvoorstel is weggelegd. Dit is wel gewenst, immers het gaat om de werkplek van het personeel, maar ook heeft (de inrichting van) het schoolgebouw gevolgen voor de wijze van het geven van onderwijs. Om die reden dient onderwijspersoneel hierop ook inspraak te hebben. Denk aan de bouw van open ruimtes en de potentiële nadelige gevolgen hierbij voor het lesgeven.

Om onderwijspersoneel, maar ook ouders en leerlingen, beter te betrekken bij het integraal huisvestingsplan en het meerjarenonderhoudsplan stelt de AOb voor om een overlegplicht in te voeren, en dit in de Wet Medezeggenschap op Scholen vast te leggen. Onderwijspersoneel krijgt dan de mogelijkheid mee te kunnen praten voorafgaand aan de vaststelling van het integraal huisvestingsplan en meerjarenonderhoudsplan. Om dit voorafgaande overleg mogelijk te maken zou uitbreiding van artikel 15 lid 2 van de Wet Medezeggenschap Scholen een optie zijn. Dit past dan ook in de visie dat onderwijspersoneel meepraat over de inrichting, en daarmee de huisvesting, van het onderwijs.

Ook bij renovatie van een schoolgebouw is het van belang dat de medezeggenschap betrokken wordt. Om die reden stelt de AOb voor om het begrip 'renovatie' toe te voegen aan artikel 11, lid n van de Wet Medezeggenschap Scholen. De medezeggenschapsraad heeft al adviesrecht bij besluitvorming door het bevoegd gezag over 'nieuwbouw of belangrijke verbouwing van de school'³ en bij 'vaststelling of wijziging van het beleid met betrekking tot het onderhoud van de school'.⁴ Het is dan ook logisch om 'renovatie' toe te voegen aan artikel 11 lid n.

Exploitatieoverschotten te investeren in de huisvesting

Zorgen heeft de AOb bij het voornemen om het mogelijk te maken exploitatieoverschotten in het primair onderwijs te kunnen investeren in de huisvesting. Dit kan ertoe leiden dat, vanwege de lumpsumsystematiek, schoolbesturen er op kunnen gaan sturen om te bezuinigen op personele kosten, zoals arbeidsvoorwaarden, zodat ze deze middelen voor personele kosten gebruikt kunnen worden voor investeringen in huisvesting. Dat is ongewenst en de AOb ziet juist graag dat er een schot in de lumpsum tussen personele en materiële bekostiging komt en dat daarmee deze middelen worden geoormerkt. Specifiek voor onderwijshuisvesting betekent dit dat de huidige geldstromen worden gebundeld en geoormerkt. De verantwoordelijkheid dient hierbij bij één partij (gemeente of schoolbestuur) te worden belegd.

De AOb heeft vraagtekens of de checks-and-balances in het systeem stevig genoeg zijn om te voorkomen dat schoolbesturen onverantwoorde investeringen doen. De genoemde checks-and-balances (instellingsaccountant en Onderwijsinspectie) controleren achteraf en dan hebben mogelijke onverantwoorde investeringen al plaatsgevonden. Dit is risicovol. Het is dan ook verstandiger om vooraf duidelijkheid te schetsen door de middelen voor onderwijshuisvesting, alsmede personele uitgaven, waaronder arbeidsvoorwaarden, te oormerken. Daarnaast is het ook niet nodig om exploitatieoverschotten te investeren in huisvesting. Schoolbesturen in het primair onderwijs hebben al de mogelijkheid om reserveringen aan te leggen voor de bekostiging grootschalig onderhoud, klein onderhoud en ook kosten die zichzelf terugverdienen (bijvoorbeeld zonnepanelen). Gekeken kan worden of investeringen met hoge aanschafkosten maar lagere onderhoudskosten (zoals de marmoleumvloer uit de MvT) toegevoegd kunnen worden aan de uitzonderingen voor het investeringsverbod in het primair onderwijs.

³ Wet Medezeggenschap Scholen, artikel 11, lid 1n

⁴ Wet Medezeggenschap Scholen, artikel 11, lid 1o

De AOb roept u dan ook te voorkomen dat personele kosten, zoals arbeidsvoorwaarden, ingezet worden voor onderwijshuisvesting en dit onderdeel dan ook uit de wet te schrappen. Daarbovenop vindt de AOb dat de mogelijkheid om exploitatieoverschotten te investeren in huisvesting überhaupt ongedaan dient te worden. Dat betekent dat deze mogelijkheid ook geschrapt dient te worden in het voortgezet onderwijs.

Evaluatiebepaling

Als laatste vindt de AOb het onverstandig dat in dit wetsvoorstel geen evaluatiebepaling is opgenomen. Het is gebruikelijk om een wet na vijf jaar te evalueren. Een deel van deze wetswijzigingen zullen hopelijk een positieve impact hebben op de onderwijshuisvesting, maar monitoring blijft van belang. Bij de evaluatie van deze wet dient natuurlijk ook de positie van het onderwijspersoneel meegenomen te worden.

Heeft u vragen?

Neem dan vooral contact op met de AOb: Judith Crabbendam, jcrabbendam@aob.nl

Over de AOb

De AOb is met ruim 80.000 leden de grootste onderwijsvakbond van Nederland. We komen op voor het onderwijspersoneel en voor de kwaliteit van het onderwijs. Op die manier maken we 'Samen sterk onderwijs'.